

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

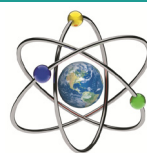

№2(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 784 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Kasbiy mahorat va tajribalarni rivojlantirishning mazmuni, shakl va usullari	22
<i>Yo'ldasheva Feruzaxon Shavkatbekovna</i>	
O'zbek tili darslarida 5E modelini qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirish: Chimboy tumani 36-sonli ixtisoslashtirilgan maktab misolida	26
<i>Kojamuratova Ulbosin Punkitbaevna</i>	
Shaxs ijtimoiy faolligi: tushuncha va tahlil.....	29
<i>Baxriyeva Nargiza Axmadovna</i>	
Fiziognomika va psixologik yondashuvlar asosida portret qalamtasviri ta'limini takomillashtirish.....	33
<i>Babadjanov Axmadjan Xudayberdiyevich</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish	37
<i>Nusharov Bobir Bolbekovich</i>	
Личностные характеристики как ассимиляция системы отношений младших школьников и предмет воспитательного воздействия учителя	41
<i>Олимова Азиза Кахрамоновна</i>	
"Vitagen ta'lim texnologiyalari" asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarda perseptiv qobiliyatni rivojlantirishga o'rgatishning didaktik imkoniyatlari	47
<i>Tursunboyeva Kamola Ilxomjon qizi</i>	
Ekologik ta'lim va tarbiya asosida talabalarda ekoturistik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	50
<i>Kamolov Baxtiyor Xasanboyevich</i>	
Individual ta'lim trayektoriyasi: maktabgacha yoshdagi bolalarda ekspressiv nutq buzilishlarining o'ziga xos xususiyatlari	54
<i>Fayziyeva Nozima Oybek qizi</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida mantiqiy masalalardan foydalanish samaradorligi	59
<i>Ibragimova Nozima Ulug'bekovna, Pardayeva Hosila Qudratulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tarbiyachining kreativ roli	64
<i>Botirova Lobar Kamolovna</i>	
O'quvchilarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.....	69
<i>Kaipova Tazagul, Kaipova Elmira</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini zamonaviy kasb-hunarlariga qiziqtirishda integrativ usullardan foydalanish	73
<i>Ergasheva Nigora Erkinovna</i>	
Proposals for the Development of Education in Teaching Musical-Historical and Theoretical Subjects	76
<i>Sobirova Gulkhayo Aktamjonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida talabalarda mediakompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	81
<i>Rustemov Abseit Trijan o'g'li</i>	
Hamkorlik ko'nikmalarini takomillashtirishga oid tajriba-sinov ishlarini tashkil etish mazmuni	85
<i>Baxramova O'ramol Uralovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matn ustida ishlash orqali o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda nazariy asoslanish mohiyati.....	88
<i>Boxodirova Muxlisa Xoljigitovna</i>	
Zoologiya fanini o'qitish jarayonida talabalarining ilmiy-tadqiqot faolligini rivojlantirish mexanizmlari	92
<i>Dushekeeva Nasiba Rustembaevna, Arepbaev Islambek Muratbaevich</i>	
Ingliz tilini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarning roli	96
<i>Ergasheva Mehriyona</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining tasviriy ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy asoslari	100
<i>Jummayeva Sayyora Shokir qizi</i>	

The Role of Digital Technologies and Virtual Reality in Modern English Teaching Methodologies	104
Seilkhanova Rita Nurniyazovna, Kalbaeva Mexriban Elbrus qizi	
Sog'lom separatsiya orqali yoshlar sog'lig'ini mustahkamlash: tibbiy-psixologik yondashuvning empirik tahlili	109
Mavlyanova Surayo Sultanaliyevna	
Badiiy-tarixiy meros asosida pedagog shaxsini tarbiyalash: nazariya va amaliyot uyg'unligi	112
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	116
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida giperaktiv bolalar bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	123
Raimqulova Sojida Abdusaid qizi	
Qandli diabet bilan og'riqan bemorlarga pedagogik yordam ko'rsatish tizimi.....	126
Shermatova Yakut Sabirovna	
O'smirlar o'rtasida kiberbulling	129
Tashbekova Aziza Mirsuxbatovna	
Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar uchun tyutorlik yordamini tashkil etish	132
Tolipova Pokiza Xasan qizi, Isamuxamedova Dildora Raxmatilayevna	
Zamonaviy maktablarda xavfsizlik madaniyatining roli.....	135
Turdiyeva Zilola Jalilovna	
Global akademik reyting va raqobat muhitida xalqaro olimpiadalarning o'rni	138
Xalikova Umida Mirovna	
Tarbiyachining bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish jarayonidagi o'rni	143
Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Rahimova Umida Abdurasul qizi	
Biologiya darslarida TIMSS topshiriqlarini integratsiyalash.....	148
Zayniyev Suxrobjon Islombek o'g'li, Komiljonova Muslima Shuxrat qizi	
О трансверсальных компетенции воспитателя дошкольного образования.....	153
Садыкова Шоиста Акбаровна, Назарматова Дилшода Умаралиевна	
Talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari	156
Kushakova Gulnora Egamkulovna	
Yosh oilalarda ajralishlarni bartaraf etishning pedagogik mexanizmlarini aksiologik yondashuv asosida takomillashtirish	160
Normurodova Gulnora Ikromovna	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining innovatsion faoliyatini rivojlantirish mexanizmlari	164
Mamadaliyeva Dildora Alisher qizi	
Psixologik zo'ravonlikning o'smirlarda destruktiv xulq shakllanishiga ta'siri	168
Jurakulova Dildora Ziyadullayevna	
Maktab maslahatchilarining boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	172
Kazakova Saxiba Abdurayimovna	
Kichik maktab yoshi o'quvchilarida ongli intizomni tarbiyalashning samarali usullari.....	178
Ziyayev Adxamjon	
Lingvokulturologiyada konsept tushunchasining nazariy talqini	182
Jo'rayeva Nozima Nozim qizi	
Sport takomillashuvi bosqichida voleybolchilarning sakrash qobiliyatini rivojlantirish texnologiyasi	185
Shaimardanov Sherbek Abdurashid o'g'li	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda nutq rivojlanishining pedagogik-psixologik xususiyatlari	189
Teshaboyeva Feruza Raximovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasiga oilaning katta avlodi va ularning ta'siri.....	192
Ashirova Sojida Baxromovna	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini differensial yondashuv asosida o'qitishning tarixiy pedagogik ildizlari	196
Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna	

Talabalarda yozuv kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	200
Jabborova Salomat Abdijalilovna	
Integrativ o'qitish asosida bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish mazmuni.....	204
Maxmudova Madinaxon Sobirxonovna	
6-7 yoshli bolalarda mehnatsevarlik xislatlarini shakllantirishda xalq og'zaki ijodidan foydalanish	208
Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Omonxonova Muzayamxon Sarvar qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni koxlear implantli bolalar bilan ishlashga tayyorlashda amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish texnologiyasi	213
Raximova Xurshidaxon Sadikovna	
Yevropa muhandislik ta'limi tajribasi asosida texnika yo'nalishlari talabalarida texnik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	217
Xalikova Nargiza Abduvaliyevna	
Tilning obrazli kuchi: perifrazalar turlari va xususiyatlari	221
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashning pedagogik va psixologik xususiyatlari.....	224
Zayirkulova Nozima Ilyas qizi	
Mentorlik faoliyatida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish	229
Zikriyayev Zokir Mamirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirish.....	232
Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, Sunnatullayeva Amina	
Professional kompetentlik va uning shaxs psixologik xususiyatlari bilan o'zaro bog'liqligi	235
Artikova Nodira Shavkat qizi	
Talaba qizlarni jismoniy faolligini rivojlantirish tasnifi va ularni orgatish metodikasi.....	240
Otasheva Oysanamxon Hamidulla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda shaxslararo munosabatlar o'rtasidagi bog'liqlik	245
Bekchanova Kuvanch Roximovna	
Voleybolchilarni tayyorlashda differensial vositalaridan foydalanishning zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	249
Kambarov Kozimjon Ibragimovich	
2-toifa diabet bilan bog'liq stressga qarshi kurashish strategiyalari va psixologik holatlar	254
Sadikova Umida Botirovna	
Boshlang'ich ta'limda vizual va multimediyaviy texnologiyalarning pedagogik-psixologik ahamiyati	258
Raximova Faridabonu Alisher qizi	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida VARK modeli asosida multimodal o'qitishni tashkil etish (OAK talablariga mos maqola).....	261
Raximova Mushtariy Alisher qizi	
Raqamli ta'lim muhitida veb-texnologiyalar asosidagi platformalarning dasturiy ta'minotini ishlab chiqish va optimallashtirish	264
Zoxidov Jahongir Botirxonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini umumta'lim jarayonida ona tili darslarida rivojlantirish metodikasi.....	272
Isoqjonova Dilfuzaxon Muxtorjon qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni mustaqil ta'lim jarayonida kasbiy malakani shakllantirishning samarali metodlari	276
Teshabayeva Oyguil Fazliddinovna	
Yetuklik yoshidagi ayollarda hayotdan qoniqish darajasiga o'ziga ishonch va o'z-o'zini qadrlashning ta'siri	280
M. R. Sultonova	
Shifoxonalarda tashkil etilgan maktablarda bemor o'quvchilar bilan faoliyat olib boruvchi pedagoglarga qo'yiladigan talablar	284
Umarova Saboxon Minavvarovna, Abdusattorova Gulxumor	

Chet til ta'limida mustaqil ishni tashkil etish masalalariga doir	287
Erkayev Elmirza Temirovich	
10–11 yoshli futbolchilarda tezkorlik sifatini rivojlantirish metodikasi.....	294
Ishmuratov Hasanboy Karimjonovich	
Jismoniy tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining samaradorligini oshirish usullari	298
Yaqubov Arslon Maxmudovich	
Mahmudxo'ja Behbudiy faoliyati va uning o'rganilishi	301
Dinora Eshboyeva Alisher qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy kompetensiyalarni kasbiy faoliyatida qo'llay olish. Axloqning kelib chiqishi va asoslanish masalasini nazariy tahlil qilish	306
Shaxayev Bauirjan Seytgalievich	
Maktabgacha ta'limda STEAM ta'lim texnologiyalarini qo'llashda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	310
Ahmedova Zuhraxon Mamurovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirishning dolzarbligi va zaruriyati	314
Mirzabayeva Zebo Umarovna	
Elektrolitlarda elektr toki mavzusini o'qitishda noto'g'ri tasavvurlar va ularni bartaraf etish metodikasi	317
Xoliqov Qurbonboy To'ychiyevich	
Mediata'lim asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining milliy tarbiya faoliyatini takomillashtirish ..	323
Ibodullaeva Dildora Shukrulla qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limga jalb etilgan imkoniyati cheklangan bolalar bilan ishlashda montessori metodikasining uyg'unligi	327
Ismatova Shodiya Ne'matilla qizi, Xaydarova Shaxlo Narzullayevna	
XIV asr oxiri va XV asr boshlari turkiy tillar taraqqiyotini o'rganishda "Kitob ul-Bulg'at" asarining lingvistik tadqiqi	332
Tursunaliyeva Muslimabonu Abduvosit qizi	
Informatika ta'limida interfaol o'quv majmualari asosida o'yinli texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning bilim va kompetensiyalarini rivojlantirish.....	336
Nabiyev Feruz Abdumannonovich	
STEAM loyihalari asosida maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish.....	341
Choriyor Maxmatraimov Eshmatovich	
Psixolog talabalarda tolerantlik va madaniyatlararo kompetensiyalarni shakllantirish	345
Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna	
Raqamli ta'lim muhitining pedagogik salohiyati asosida o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish (texnologiya fanini o'qitish misolida).....	348
Kulboyeva Dilnoza Abdug'ofurovna	
O'zbek tili – faxrim, g'ururim	351
H. Shukurova, M.Jumanazarova	
Zamonaviy dars – pedagogik ijodkorlikning asosiy maydoni.....	355
M. Kuzibayeva	
Talabalarni ta'lim jarayonida sun'iy intellekt elementlaridan foydalanishga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	358
Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li	
Raqamli maktabda yashil o'quv dasturi: kengaytirilgan va virtual reallik texnologiyalari bilan integratsiyaning pedagogik modeli.....	362
Maxmudov Abdiqodir Yusupovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kasbiy faoliyat jarayonida pedagogik empatiyani shakllantirish pedagogik muammo sifatida	367
Orinbaeva Jarqinay Djuginis qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	371
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	

Bo'lajak o'qituvchilarning raqamli kompetentligini rivojlantirishda nazariya va amaliyot integratsiyasi muammolari	377
Sh. A. Xujakulov, T. B. Kadirov	
Uzoq muddat davolanayotgan bolalarning matematik savodxonligini oshirishda fanlararo bog'lanishning roli.....	383
Tursunova Dildora Ziyadullayevna, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li	
Sayyid Burhoniddin Muhaqqiq Termiziyni "Maorif" asarida bilish etikasi va ma'naviy-axloqiy tarbiya	387
Tursunova Nilufar Samiyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	393
Tursunova Saida Isakovna	
Yosh avlodni tarbiyalashda hamkorlik tarbiya texnologiyasining o'rni	396
Pirlijeva Gulmira Botir qizi	
Integrativ raqamli-didaktik yondashuv asosida interfaol o'quv majmuallardan foydalanish muammolari va rivojlanish istiqbollari.....	400
Nabiyev Feruz Abdumannonovich, Mamanazarov Baxrom Jumonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tasviriy faoliyatda bilish jarayonlarini rivojlantirish	405
Sadirova Kamola Giyozovna	
Kurash sport turining yoshlar jismoniy va ma'naviy rivojlanishidagi ahamiyati.....	409
O'razboyeva Adiba Abdug'ani qizi	
Bo'lajak oilaviy shifokorlarning kasbiy motivatsion rivojlanishini ta'minlashning pedagogik yondashuvlari.	413
Xalmuxamedov Bobir Taxirovich	
О развитии учебно-познавательной деятельности студентов	418
М. Халикова	
Психологические механизмы искажения истины в процессе социализации: нормативно-когнитивная модель и смешанное эмпирическое исследование	421
С. Ю. Нишанов	
Методы повышения речевой активности студентов в процессе обучения иностранному языку.....	425
Утешова Зернегул Хурметуллаевна	
Prenatal va erta chaqaloqlik rivojlanishi va rivojlanishning biologik asoslari	429
N. Mirbabayeva	
O'smir shaxsining rivojlanishi	433
Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
O'zbekistonning ma'naviy va madaniy hayotida jadidlarning tutgan o'rni	435
N. M. Qodirova	
Development of Physical Qualities Through the Use of Special Physical Exercises With Student Participation.....	439
Rikhsiev Dilshod Shavkatovich	
Tabiiy fan darslarida STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanishning ahamiyati	442
Umaraliyeva Baxtilaxon Raxmonali qizi	
Special Physical Exercises in Coxarthrosis During the Preoperative and Postoperative Periods of Rehabilitation.....	446
Valiev Farrukh Nigmatjonovich	
Роль цифровых технологий и дидактических принципов в учебных практик.....	449
Байметов М. М.	
Uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish – didaktik zaruriyat shafatida	453
Xoliqulova Dilnoza Sheraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida amaliy metodlar asosida kollaborativ va kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish	457
Farsaxonova Mastura Jalol qizi	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirishning yangi tamoyillari	464
O'tayev Akram Yo'ldoshevich	

Chet tilda tinglab tushunishdagi muammolar va ularni bartaraf etish usullari	467
<i>Jumayeva Gulxan Amrullayevna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning verbal-kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirishning ijtimoiy ahamiyati	471
<i>Nematova Gulsanam Abdullayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fanini o'qitishning psixologik jihatlarining amaliy ahamiyati.....	476
<i>Sharipova Farida Salimldjanovna</i>	
Fransuz tili ta'limida madaniyatlararo muloqot kompetentsiyasini rivojlantirishning pedagogik tizimi	483
<i>Muzaffarova Nodira Mardonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida takomillashtirilgan sifat menejmentini amaliyotga tatbiq etish bo'yicha tajriba-sinov ishlari.....	488
<i>Mirzayeva Shaxida Abdinabiyeвна, Mamanazarova Nargiza Komildjanovna</i>	
Maktab ta'lim jarayonida interaktiv simulyatoralarni VISC-5E pedagogik modeli asosida integratsiya samaradorligini tahlil qilish (Ixtisoslashtirilgan maktablar misolida).....	492
<i>Qo'chqorov Shaxzod Begali o'g'li, Turabdjnov Sadritdin Maxamatdinovich</i>	
Rinolaliyada tovushlar talaffuzining rivojlanish xususiyatlari	500
<i>Baltabayeva Durdona Erkin qizi</i>	
Intellectual mulk egalari muvaffaqiyatga erishishning psixologik omillari	504
<i>Shamshetov Jiyenbay Karamaddinovich</i>	
O'zbek xalq ertaklarida bola shaxsi ijtimoiy shakllanishiga doir pedagogik qarashlarning ifodalanishi.....	507
<i>Askarova Zuhra Shavkat qizi</i>	
Turkiy yozma yodgorliklarda soletsizm fenomeni: genezisi va funksional xususiyatlari	511
<i>D. A. Raxmatova</i>	
Bo'lajak pedagoglarni bolalar ijtimoiylashuvini boshqarishga tayyorlash metodikasi	517
<i>Toxtasunova Gulbaxor Abdurazzakovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Raqamli direktor" axborot-boshqaruv tizimini joriy etish va undan foydalanish mexanizmlari	521
<i>Berdaliev Gulasal Abdukunduzovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirishda o'yinning ahamiyati.....	526
<i>Xomidova Dilorom Abduraxmonovna, Xoshimova Zuxra Sulton qizi</i>	
Current Problems of Teaching Instrumental Performance in the Field of Music Pedagogy	531
<i>Mirsadullaev Mirlaziz Mirmuslimovich</i>	
Methods of Forming the Readiness of Students With Disabilities for Lessons Using an Individual Approach.....	535
<i>Kuzieva Gulnoza Makhamadaliyevna</i>	
Pedagogical Factors in Enhancing Performance Skills in a Choral Ensemble	540
<i>Akhmedov Bakhodirkhon Sayfiddinovich</i>	
Yassaviy hikmatlarini adabiy sharhlash usuli orqali o'qitish.....	545
<i>Kenjayeva Rayhona Muzaffar qizi</i>	
Yosh suzuvchilarning jismoniy tayyorgarligini takomillashtirish usullari: kinematik zanjir va integrativ yondashuv	550
<i>Yuldashova Madina Murodjon qizi</i>	
10–13 yosh suzuvchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari: sezgir davr va sportga xos yondashuv	556
<i>Ortiqova Ma'muraxon G'ulom qizi</i>	
Yosh taekvondochilarda qat'iy tartiblashtirilgan mashqlar (pumse)da tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari	563
<i>Vahobov Asadbek Akramjon o'g'li</i>	
O'zbek jang san'ati bilan shug'ullanuvchi sportchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirishda integrativ-milliy yondashuv usuli.....	570
<i>Jo'raboyeva Odinaxon Umid qizi</i>	
Maktab o'quvchilarini stol tennisi sport turiga qiziqitirish va ularning umumiy jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	576
<i>Azimova Dilnoza Raximjon qizi</i>	

Tibbiy madaniyatning psixologik xususiyatlari	579
<i>Asrarchanova E'tibor Abduvahob qizi</i>	
Shaxsda agressiv xulq-atvorni shakllanishi borasida xorij psixologlarining yondashuvlari	582
<i>Xojiakbarova Dildora Abdug'afforovna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda milliy qadriyatlardan foydalanish texnologiyalari.....	586
<i>Sodiqova Shoista Akbarovna, Lutfullayeva Iroda Abduvahob qizi</i>	
Til ta'limining hozirgi holati.....	590
<i>Kushkarbekova Marjan Usenovna</i>	
Talabalarning ijodiy rivojlanishida kretivlikning asosiy yo'nalishlari	593
<i>Alimova Gulchehra Qobilovna</i>	
Xorijiy tillarni o'rganishda yozma nutqning ahamiyati.....	596
<i>Safarova M. A.</i>	
Qoraqalpoq sinflarda o'zbek tili fanini o'qitishning lingvodidaktik asoslari.....	600
<i>Venera Allashova Tanirberdievna</i>	
Интеграция искусственного интеллекта в образование: польза или вред.....	602
<i>Karimbayev Atabek Merdanovich</i>	
Tibbiy kimyo darslarida talabalarning klinik tafakkurini rivojlantirish usullari	606
<i>Xolmurodova D. K., Safarova N. S.</i>	
Intellektual avlod – sog'lom jamiyat poydevori: tibbiyot talabalarining o'quv jarayonida kommunikativ kompetentligiga ta'sir etuvchi psixologik omillar.....	610
<i>Tursunbekova Nozima</i>	
Sportning voleybol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	613
<i>Roziqov Normurod Elmonovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	618
<i>Xalilayev Batirjon Taxirovich</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida alohida yordamga muhtoj bolalar integratsiyasi va korreksiyasi.....	622
<i>Olimova Nodirabegim Ibroximjon qizi, Sulaymonova Shahnoza Alisher qizi</i>	
Sportning gandbol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazish texnologiyalarini takomillashtirish	626
<i>Berdiyev Jamshid Baxriddinovich</i>	
18–21 yoshdagi talaba futbolchilarning musobaqa faoliyati jarayonida hujum harakatlarining miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari	631
<i>Djemilov Temur Rasimovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida harakatli o'yin vositalari orqali sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlar samaradorligining ahamiyati.....	636
<i>Eshpo'latova Dilnoza Mamaniyoz qizi</i>	
Ota-ona bilan munosabatlarning maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga ta'siri.....	641
<i>Izaitullayeva Lazokat Eshimboyevna</i>	
Yosh futbolchilarning jismoniy tayyorligini oshirishda kompleks mashg'ulot tizimining samaradorligi.....	646
<i>Zaripova Farida Abdullayevna, Kamoliddinov Sharif Kamoliddin o'g'li</i>	
Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida sport gimnastikasi mashg'ulotlarini rejalashtirishning ilmiy-uslubiy asoslari.....	650
<i>Mirzayev Dilshod Xamidovich</i>	
Mahalla – “jonli muzey”: 6–7 yoshli bolalarda milliy g'ururni lokal identifikatsiya orqali kuzatish modeli.....	654
<i>Omondavlatova Diyora Otabekovna</i>	
Yengil dizatriyalı bolalarda nutqning bo'g'in tuzilishi va uning shakllanish xususiyatlari.....	658
<i>Pardayeva Muxlisa Furqat qizi</i>	
Ochilmagan bo'z qalblar hazor.....	662
<i>Eshpulatova Saodat Maxmatovna</i>	

Speaking Fluency Development Based on CEFR Linguistic.....	665
Abdullayeva Charos Farkhodovna	
Integrating Visual-Based Activities in English Lessons for Primary School Pupils	670
Ataullayev Fazliddin	
Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning boshlang'ich ta'lim sifat va samaradorligiga ta'siri	674
Bovanova Umida Abduvahobovna, Ashurova Dildora Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv faoliyatini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli	679
Bovanova Umida Abduvahobovna, Radjabova Gulchexra Xalbayevna	
Lotin tilini o'qitishda metodlarning qo'llanilishi va uning ahamiyati	683
Eshmurodova Shirin Oybekovna	
Nutqiy kompetensiyaning integratsion o'qitishda yangi metodlari va usullari	686
Fayzullayev Sarvar Ibrohim o'g'li	
Talabalarda affilativ motivatsiyani rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari va komponentlari	689
Omonova Nilufar Omon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ta'lim samaradorligini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning o'rni	694
Ovxunov Iqboljon Abdunabiyeovich, Qodirova Sarvinoz Bahodir qizi	
Tikuv texnologiyalari asosida o'quvchilarning amaliy topshiriqlar bajarish ko'nikmalarini rivojlantirish	698
Qulmamatova Xurshida Abduxamidovna	
Bo'lajak muhandislarning xorijiy til bilish ko'nikmalarini rivojlantirishda individual va differensial yondashuvlar uyg'unligi	702
Qurbonova Nafisa Saidjonovna	
Tárbiya párin oqítw arqalı oqíwshlardín kreativ qábiletin rawajlandırıw.....	706
Reymova Gulaim	
Mirishkor toponimlarining leksik-semantik xususiyatlari	710
Ro'ziyeva Hilola Fayzulla qizi	
Taekvondochilarning jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	714
Saydaxmadov A'zamxon Valixonovich, Qosimova Nargizaxon Rustamxon qizi	
The Role of Music in Human Spiritual Development and Educational Significance.....	717
Shokirkhonov Bakhtiyorxon Botirkhonovich	
Boshlang'ich ta'limda tabiatga ongli munosabatni shakllantirishning nazariy metodologik asoslari.....	722
Sayfedinova Dildora Ikramiddinova	
Gematologik-onkologik kasalliklarga chalingan o'quvchilar uchun gosptal maktablarida ta'lim jarayonini tashkil etish	726
Isamuxamedova Dildora Raxmatillayevna, Qayumova Sabrina To'liqin qizi	
Neologizmlar – badiiy matnda uslubiy vosita sifatida	730
Ibragimova Shoira Normuminovna	
Optimisation of Technical and Physical Potential in the Implementation of the Rotational Method of Pushing the Core.....	733
Tajimbetov Anvar Tengelbayevich	
Magistrlarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish – kasbiy faoliyatda o'z-o'zini shakllantirish omili sifatida.....	736
Turmatov Jaloliddin Raxmatullayevich	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirish modeli	743
Usmonova Kamola Erkinovna	
Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining ijtimoiy lingvistik kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	749
X. A. Suyunova	
Tinglab tushunish kompetensiyasini rivojlantirishda autentik materiallarning o'rni	752
Xudoyberdiyeva Zumrat Xudayberdiyevna	
Motivatsiya – inson faoliyatini harakatga keltiruvchi psixologik omil sifatida	756
Yo'ldoshev Javlon Ablanazar o'g'li	

Цифровые технологии и искусственный интеллект в обучении иностранным языкам: теоретико-методологический анализ	760
Абидова М. И., Абидова Д. М.	
Сюжетно-ролевая игра как способ психоэмоционального развития детей дошкольного возраста, находящихся на длительном лечении.....	764
Амитова Майисия Рахмателлаевна	
Эффективные приемы презентации лексики на уроках инностранного языка	767
Гилязиева Насиба Михайловна	
Речевые действия в методике формирования коммуникативной компетенции при обучении РКИ...	770
Ислямова Сония Юнусовна	
Трансформация ценностей, связанных с физической активностью, у представителей разных поколений: результаты современных исследований.....	779
У. Ш. Салимов	

MAHALLA – “JONLI MUZEY”: 6–7 YOSHLI BOLALARDA MILLIY G'URURNI LOKAL IDENTIFIKATSIYA ORQALI KUZATISH MODELI

Omondavlatova Diyora Otabekovna

Denov Tadbirkorlik va Pedagogika Instituti

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-kurs magistranti

ORCID: 0009-0002-6728-5891

Annotatsiya: Erta bolalik davrida milliy identitetning shakllanishi mikroijtimoiy muhitlar bilan bog'liq holda yetarli darajada nazariy asoslanmagan. Mavjud tadqiqotlarning aksariyati makro darajadagi institutlar – ta'lim tizimi, davlat siyosati va ommaviy axborot vositalari doirasida olib borilgan. Ushbu tadqiqotda o'zbek mahallasi “jonli muzey” sifatida konseptual-lashtirilib, 6–7 yoshli bolalarda milliy g'urning lokal identifikatsiya orqali shakllanishi empirik jihatdan o'rganildi. Aralash metodologiya asosida xulq-atvor kuzatuv, yarim strukturaviy intervyular, proyektiv rasm tahlili hamda milliy ramzlarni tanish testi qo'llanildi. Natijalar eksperimental guruhda affektiv bog'lanish, ramziy tanish va madaniy ishtirok ko'rsatkichla-rining sezilarli darajada oshganini ko'rsatdi. Tadqiqot “Mikrodan makroga identitet rivojlanish modeli”ni taklif qiladi, unga ko'ra mahalliy tegishlilik milliy g'urning shakllanishida asosiy bosqich vazifasini bajaradi.

Kalit so'zlar: milliy identitet, lokal identifikatsiya, erda bolalik, mahalla, madaniy vositachilik, “jonli muzey” modeli.

Abstract: The formation of national identity in early childhood within micro-social environments remains insufficiently the-orized. Most existing research has focused on macro-level institutions, including the education system, state policy, and mass media. In this study, the Uzbek mahalla is conceptualized as a “living museum,” and the development of national pride among children aged 6–7 through local identification is examined empirically. Using a mixed-methods approach, behavioral observation, semi-structured interviews, projective drawing analysis, and a national symbols recognition test were employed. The findings indicate a significant increase in affective attachment, symbolic recognition, and cultural participation indicators in the experimental group. The study proposes a “Micro-to-Macro Identity Development Model,” according to which local belonging serves as a foundational stage in the formation of national pride.

Key words: national identity, local identification, early childhood, mahalla, cultural mediation, living museum model.

Аннотация: Формирование национальной идентичности в раннем детстве в контексте микро-социальной среды до настоящего времени остается недостаточно теоретически обоснованным. Большинство существующих иссле-дований сосредоточено на макроуровневых институтах – системе образования, государственной политике и средствах массовой информации. В данном исследовании узбекская махалля концептуализируется как “живой музей”, а формирование национальной гордости у детей 6–7 лет через локальную идентификацию изучается эмпирически. На основе смешанной методологии применялись поведенческое наблюдение, полуструктуриро-ванные интервью, проективный анализ рисунков и тест на распознавание национальных символов. Результаты показали значительное повышение показателей аффективной привязанности, символического распознавания и культурного участия в экспериментальной группе. Исследование предлагает “Модель развития идентичности от микро к макро”, согласно которой локальная принадлежность выступает ключевым этапом формирования наци-ональной гордости.

Ключевые слова: национальная идентичность, локальная идентификация, раннее детство, махалля, культурное посредничество, модель “живого музея”.

KIRISH

Milliy identitetning shakllanishi ko'pincha maktab ta'limi yoki davlat mafkurasi doirasida o'rganiladi. Biroq rivojlanish psixologiyasi shuni ko'rsatadiki, identitet eng avvalo bolaning yaqin ijtimoiy muhitida shakllanadi (Bronfenbrenner, 1979)[1].

O'zbekiston sharoitida mahalla nafaqat ma'muriy birlik, balki an'ana, marosim, qadriyatlar va ijtimoiy o'zaro ta'sirlar mujassam bo'lgan madaniy makon hisoblanadi. Shunga qaramay, mahallaning identitet shakllanishi-dagi roli hozirgacha yetarli darajada empirik jihatdan o'rganilmagan.

6–7 yosh davri Piaget nazariyasiga ko'ra konkret operatsiyalar bosqichiga o'tish davri hisoblanadi. Mazkur yoshda bola abstrakt tushunchalarni, xususan, "millat" tushunchasini real ramzlar va bevosita tajribalar orqali anglay boshlaydi.

Shu bois tadqiqot quyidagi savollarga javob izlaydi:

- mahalla asosida tashkil etilgan faoliyat bolalarda milliy g'urur ko'rsatkichlarini oshiradimi;
- lokal identifikatsiya milliy g'urning shakllanishida vositachi rol o'ynaydimi;
- mahallani "jonli muzey" modeli sifatida nazariy asoslash mumkinmi?

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Milliy identitet shakllanishini tushuntirishda klassik psixosozial yondashuv muhim o'rin tutadi. Erik Erikson identitetni shaxs rivojlanishining markaziy vazifasi sifatida talqin qilib, uni ijtimoiy tajriba va ichki o'zlik uyg'unligi natijasi sifatida izohlaydi. Garchi u asosan o'smirlik bosqichiga urg'u bergan bo'lsa-da, erta bolalik davrida asosiy ishonch va tegishlilik hissining shakllanishini alohida ta'kidlaydi (Erikson, 1968)[2]. Ijtimoiy identitet nazariyasiga ko'ra, shaxs o'zini muayyan guruh a'zosi sifatida anglash orqali ijtimoiy o'zlikni shakllantiradi. Tajfel va Turner ushbu jarayonni ijtimoiy kategoriyalash va guruhga mansublik bilan izohlab, milliy g'ururni ijobiy ijtimoiy taqqoslash natijasi sifatida tushuntiradi (Tajfel & Turner, 1979). Mazkur yondashuvlarda Erikson identitetni psixosozial rivojlanish bosqichi sifatida ko'rsa, Tajfel va Turner uni guruhga mansublik mahsuli sifatida izohlaydi. Tadqiqotda ilgari surilgan "lokal identifikatsiya" modeli ushbu ikki yondashuvni integratsiya qilib, bolaning avval mahalla orqali mikro-guruhga mansublikni his qilishi va keyinchalik ushbu tajribaning milliy darajaga ko'chishini nazariy jihatdan asoslaydi.

Identitetning shakllanishida ijtimoiy muhit hal qiluvchi omil hisoblanadi. Lev Vygotsky rivojlanishning ijtimoiy-madaniy tabiatini asoslab, bilim va qadriyatlar kattalar bilan muloqot jarayonida ichkilashtirilishini ta'kidlaydi (Vygotsky, 1978). Shunga o'xshash tarzda, Urie Bronfenbrenner ekologik tizimlar nazariyasida bola rivojlanishini mikro, mezo va makro tizimlarning o'zaro ta'siri orqali tushuntiradi hamda oila va mahallani asosiy mikro muhit sifatida belgilaydi (Bronfenbrenner, 1979). Vygotskiy madaniy vositachilik va tilga urg'u bersa, Bronfenbrenner tizimli ekologik tuzilmani asoslab beradi. Mahalla "jonli muzey" sifatida aynan mikro tizim darajasida madaniy vositachilik maydoni bo'lib, bolaga qadriyatlar va ijtimoiy tajribani bevosita yetkazuvchi makon vazifasini bajaradi.

Milliy identitetning ramziy asoslari masalasida Benedict Anderson millatni "tasavvur qilingan hamjamiyat" sifatida ta'riflab, milliy birlik kundalik tanishuvdan ko'ra umumiy ramz va tasavvurlarga tayangan holda shakllanishini ko'rsatadi (Anderson, 1983). Anthony D. Smith esa milliy identitet tarixiy xotira, mif va ramzlar orqali mustahkamlanishini ta'kidlaydi (Smith, 1991). Pierre Nora tomonidan ilgari surilgan "xotira makonlari" konsepsiyasi jismoniy va ramziy joylarning kollektiv xotirani saqlovchi vosita ekanini asoslaydi (Nora, 1989). Anderson millatni tasavvuriy birlik sifatida talqin qilsa, Smith uning etnomadaniy ildizlariga urg'u beradi, Nora esa makonning xotira tashuvchisi sifatidagi rolini ko'rsatadi. Mahallani "jonli muzey" sifatida talqin qilish ushbu konsepsiyalar bilan uyg'un bo'lib, u bolaga milliy ramz va qadriyatlarni jonli tajriba orqali uzatuvchi ramziy makon sifatida namoyon bo'ladi.

Joyga bog'lanish va affektiv identifikatsiya masalasida Yi-Fu Tuan joy va makon tushunchalarini farqlab, joy affektiv tajriba orqali ma'noga ega bo'lishini asoslaydi (Tuan, 1977). Bola uchun mahalla oddiy hudud emas, balki hissiy bog'lanish va xavfsizlik manbai hisoblanadi. Ushbu yondashuv tadqiqot natijalarida aniqlangan affektiv bog'lanish ko'rsatkichlarining oshishini izohlashga nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Tajribaga asoslangan ta'lim konsepsiyasida John Dewey ta'lim jarayonini bevosita tajriba va faol ishtirok bilan bog'laydi hamda bolaning faol subyekt sifatida o'rganishini ta'kidlaydi (Dewey, 1938). Shu bilan birga, UNESCO nomoddiy madaniy merosni saqlashda jamoaviy amaliyotlar va urf-odatlarining uzluksizligini muhim omil sifatida belgilaydi (UNESCO, 2003). Dewey ta'limni amaliy faoliyat orqali tashkil etishni asoslab bersa, UNESCO madaniy merosni jamoa orqali uzatiladigan qadriyat sifatida ko'radi. Mahalla ushbu ikki yondashuvni birlashtirgan holda, bir vaqtning o'zida ham ta'limiy tajriba makoni, ham madaniy meros tashuvchisi sifatida namoyon bo'ladi.

Yuqoridagi nazariy manbalarni qiyosiy tahlil qilish natijasida identitetning shakllanishi shaxsning ijtimoiy rivojlanish jarayonida bosqichma-bosqich yuz berishi, guruhga mansublik orqali mustahkamlanishi, madaniy vositachilikning mikro muhitda amalga oshishi, ramziy makon va tarixiy xotiraning milliy birlikni mustahkamlashi hamda tajribaviy ishtirokning identifikatsiya jarayonini chuqurlashtirishi aniqlanadi. Mazkur mantiqiy zanjir asosida "Mikrodan makroga identitet rivojlanish modeli" nazariy jihatdan asoslanadi, unga ko'ra mahalla mikro makon sifatida affektiv tegishlilikni shakllantiradi, bu jarayon ramziy tanish orqali mustahkamlanib, yakunda milliy g'urur – makro identitetning rivojlanishiga olib keladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot sifat (qualitative) va aralash (mixed-method) yondashuv asosida tashkil etildi. Tadqiqotning metodologik asosi ijtimoiy-konstruktivistik paradigma hamda madaniy-tarixiy yondashuvga tayandi. Xususan, Lev Vygotskiyning madaniy-tarixiy rivojlanish nazariyasi va Urie Bronfenbrennerning ekologik tizimlar nazariyasi konseptual asos sifatida qabul qilindi. Tadqiqotda “mahalla – jonli muzey” modeli doirasida bolalarning milliy g'urur va lokal identifikatsiya ko'rsatkichlarini tabiiy muhitda organik kuzatish orqali aniqlash maqsad qilindi.

Tadqiqotda 6–7 yoshli maktabgacha tayyorlov guruhida tahsil olayotgan 48 nafar bola, jumladan 24 nafar qiz va 24 nafar o'g'il bola ishtirok etdi. Ishtirokchilar mahalla hududida joylashgan davlat maktabgacha ta'lim tashkilotidan tanlab olindi. Tanlov jarayoni ixtiyoriylik tamoyiliga asoslanib, ota-onalarning yozma roziligi asosida amalga oshirildi. Tajriba mahalla hududida joylashgan ijtimoiy-madaniy obyektlar, xususan masjid, guzar, hunarmand ustaxonasi, tarixiy obida va mahalla markazi, shuningdek, oilaviy muhitda tashkil etildi. Mahalla “jonli muzey” sifatida talqin qilinib, undagi real hayotiy jarayonlar bolalarning bevosita kuzatuv va faol ishtirok tajribasiga aylantirildi.

Tadqiqot jarayonida organik, ya'ni tabiiy kuzatish metodi orqali bolalarning mahalla hayotidagi ishtiroki davomida ularning emotsional reaksiyalari, nutqiy ifodalari va xulq-atvor ko'rsatkichlari tizimli ravishda qayd etildi. Shuningdek, yarim strukturali suhbatlar orqali bolalarning mahalla, milliy qadriyatlar va urf-odatlar haqidagi tasavvurlari aniqlashtirildi. “Mening mahallam” mavzusida chizilgan rasmlar kontent-analiz asosida tahlil qilindi. “Mahalla – jonli muzey” modeli asosida 12 haftalik pedagogik eksperiment dasturi amalga oshirildi hamda tarbiyachilar va ota-onalar tomonidan bolalarning milliy identifikatsiya ko'rsatkichlari Likert shkalasi asosida ekspert baholash yo'li bilan aniqlab borildi.

“Mahalla – jonli muzey” organik kuzatish modeli kognitiv, emotsional-aksiologik, faoliyat va identifikatsion komponentlardan tashkil topdi. Kognitiv komponent doirasida bolalarning mahalla tarixi, ramzlari va kasb-hunarlari haqidagi bilimlari shakllantirildi. Emotsional-aksiologik komponent milliy qadriyatlarga nisbatan faxr, hurmat va ijobiy munosabatning rivojlanishini ifodaladi. Faoliyat komponenti milliy an'analarda, jumladan Navro'z tadbirlari va hunarmandchilik mashg'ulotlarida bevosita ishtirokni o'z ichiga oldi. Identifikatsion komponent esa bolalarda “men mahallamning bir qismiman” degan ongli o'zini anglashning shakllanishi bilan tavsiflandi.

Milliy g'urur va lokal identifikatsiya ko'rsatkichlari bilim darajasi, emotsional munosabat, ijtimoiy faollik hamda o'zini identifikatsiya qilish mezonlari asosida baholandi. Ushbu mezonlar bolalarning mahalla tarixi va qadriyatlarini ifodalay olishi, faxr va qiziqish bildirish darajasi, tadbir va marosimlardagi ishtiroki hamda “men shu mahalladanman” degan ijobiy ifodalarni namoyon etishi orqali aniqlandi. Natijalar yuqori, o'rta va past darajalar bo'yicha tasniflandi.

Olingan ma'lumotlar sifat tahlili, jumladan kontent-analiz, hamda miqdoriy statistik usullar yordamida qayta ishlandi. Deskriptiv statistika, foiz ko'rsatkichlari va taqqoslash tahlillari qo'llanildi. Eksperimental va nazorat guruhlar o'rtasidagi farqlar Student t-testi yordamida aniqlanib, natijalarning ishonchlilik darajasi baholandi.

Tadqiqot jarayonida etik tamoyillarga qat'iy rioya qilindi. Bolalarning psixologik xavfsizligi ta'minlandi, ota-onalarning yozma roziligi olindi va shaxsiy ma'lumotlarning maxfiyligi kafolatlandi. Tadqiqot maktabgacha ta'lim sohasidagi amaldagi me'yoriy-huquqiy hujjatlarga muvofiq tashkil etildi. Quyida maqolaning natijalar, muhokama, xulosa va takliflar qismlari ilmiy uslubda bayon etiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida “Mahalla – jonli muzey” modeli asosida 12 haftalik pedagogik eksperiment amalga oshirildi. Tajribada eksperimental guruhga 24 nafar bola va nazorat guruhiga 24 nafar bola jalb etildi. Eksperimental guruhda kognitiv ko'rsatkichlar sezilarli darajada oshdi: bolalarning 79% ida mahalla tarixi, qadriyat-lari va kasb-hunar turlari haqida aniq va tizimli tasavvurlar shakllandi, holbuki tajriba boshida ushbu ko'rsat-kich 41% ni tashkil etgan edi. Nazorat guruhida esa o'sish 38% dan 52% gacha bo'lgan darajada kuzatildi. Bolalarning og'zaki javoblarida “bizning mahallamiz”, “ota-bobolarimiz hunari”, “milliy bayramimiz” kabi identi-fikatsion birliklarning ko'paygani qayd etildi.

Emotsional-aksiologik ko'rsatkichlar tahlili eksperimental guruh bolalarining 83% ida milliy qadriyatlarga nisbatan ijobiy emotsional munosabat, jumladan faxr, qiziqish va hurmat hissining barqaror shakllanganini ko'rsatdi. Rasm tahlili natijalarida milliy ramzlar, an'anaviy kiyimlar va mahalla obyektlarining faol tasvirlangani aniqlandi. Nazorat guruhida mazkur ko'rsatkich 57% ni tashkil etdi, bu esa eksperimental ta'sir samaradorligini tasdiqlaydi.

Faoliyat va ijtimoiy ishtirok ko'rsatkichlari bo'yicha eksperimental guruh bolalarining 75% i mahalla tadbirlarida tashabbuskorlik bilan ishtirok etgani kuzatildi, nazorat guruhida esa ushbu ko'rsatkich 46% darajasida qayd etildi. Bolalarning hunarmandchilik mashg'ulotlarida faol qatnashgani va milliy qadriyatlarni amaliy faoliyat orqali o'zlashtirgani tajriba jarayonida yaqqol namoyon bo'ldi.

Lokal identifikatsiya darajasini baholash natijalariga ko'ra, "men shu mahalladanman" degan ijobiy o'zini anglash ifodasi eksperimental guruhda 82% ga yetdi, holbuki boshlang'ich bosqichda bu ko'rsatkich 44% ni tashkil etgan edi. Nazorat guruhida esa 49% natija qayd etildi. Statistik tahlil natijalari eksperimental va nazorat guruhlari o'rtasidagi farqning ishonchli ekanligini ko'rsatdi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, mahallani "jonli muzey" sifatida pedagogik muhitga aylantirish 6–7 yoshli bolalarda milliy g'urur va lokal identifikatsiyaning shakllanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Olingan natijalar madaniy-tarixiy yondashuv asosida izohlanib, Lev Vygotskiy ta'kidlaganidek, bola rivojining ijtimoiy muhit va madaniy vositalar orqali amalga oshirishini tasdiqlaydi. Mahalla muhiti mazkur tadqiqotda ana shunday tabiiy madaniy makon vazifasini bajardi.

Shuningdek, Urie Bronfenbrennerning ekologik tizimlar nazariyasiga ko'ra, bola rivojlanishida mikrotizim, ya'ni oila va mahalla hal qiluvchi omil hisoblanadi. Tadqiqot jarayonida mahalla mikrotizimi faol pedagogik resursga aylantirildi. Natijalar milliy g'urning sun'iy targ'ibot orqali emas, balki bevosita ijtimoiy tajriba va shaxsiy ishtirok asosida samarali shakllanishini ko'rsatdi. Organik kuzatish modeli esa bolalarning tabiiy reaksiyalarini aniqlash va baholash imkonini berdi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

"Mahalla – jonli muzey" modeli 6–7 yoshli bolalarda milliy g'urur va lokal identifikatsiyani shakllantirishning samarali pedagogik mexanizmi hisoblanadi.

Organik kuzatish metodidan foydalanish bolalarning real ijtimoiy tajribasi asosida barqaror emotsional-qadriyatli munosabatni rivojlantiradi.

Mahalla muhitida tashkil etilgan faoliyat bolalarda o'zini jamiyatning muhim a'zosi sifatida anglash jarayonini kuchaytiradi.

Eksperimental guruh natijalari modelning amaliy samaradorligini statistik jihatdan tasdiqladi.

Takliflar

1. Maktabgacha ta'lim dasturlariga "Mahalla – jonli muzey" modeli asosida maxsus modul kiritish.
2. Tarbiyachilar uchun lokal identifikatsiya va milliy qadriyatlarni integrativ o'qitish bo'yicha metodik qo'llanma ishlab chiqish.
3. Mahalla faollari, hunarmandlar va ota-onalarni ta'lim jarayoniga tizimli ravishda jalb etish.
4. Boshlang'ich ta'lim bosqichida ham mazkur modelni davomiylik tamoyili asosida qo'llash.
5. Kelgusida tadqiqotni turli hududlar kesimida kengaytirib, komparativ tahlil o'tkazish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Bronfenbrenner, U. (1979). The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design. Cambridge, MA: Harvard University Press.
2. Piaget, J. (1952). The Origins of Intelligence in Children. New York: International Universities Press.
3. Erikson, E. (1968). Identity: Youth and Crisis. New York: W. W. Norton.
4. Tajfel, H., & Turner, J. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), The Social Psychology of Intergroup Relations (pp. 33–47). Monterey, CA: Brooks/Cole.
5. Vygotsky, L. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.
6. Anderson, B. (1983). Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. London: Verso.
7. Smith, A. D. (1991). National Identity. Reno: University of Nevada Press.
8. Nora, P. (1989). Between memory and history: Les lieux de mémoire. Representations, 26, 7–24.
9. Tuan, Y.-F. (1977). Space and Place: The Perspective of Experience. Minneapolis: University of Minnesota Press.
10. Dewey, J. (1938). Experience and Education. New York: Macmillan.
11. UNESCO. (2003). Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. Paris: UNESCO.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.